

1. Millise 1959.a asutatud organisatsiooni peamisteks sümboliteks on kirves ning selle ümber väändunud madu?

2. Kelle viimaseid hingetõmbeid on kujutatud Ingres' maalil (1818)?

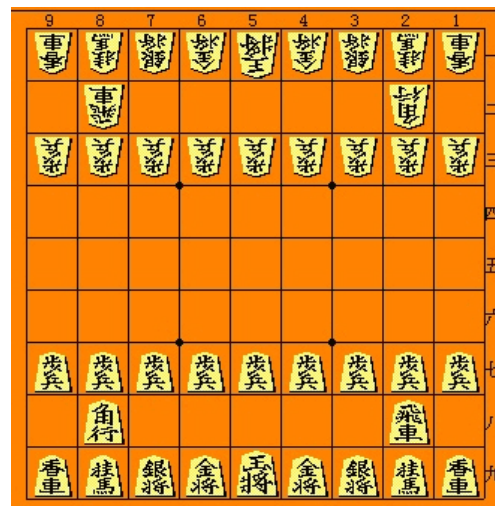
3. Moodne rubriik „Mina ja kuulsus“. Käesoleva aasta kevadel tehtud pildil on minu kõrval 1937.a sündinud tuntud eurooplane, kes oma elu vastutusrikkaimat ametit pidas aastatel 1995-99. Erinevates juhtivates ametites oli mees juba alates aastast 1979. Kes?

4. Kes on pildil olev Vanemuise näitlejanna? Laiemale avalikkusele tuntud eelkõige seriaalist „Õnne 13“.

5. Millise mängu nõ stardiseisu näete pildil?

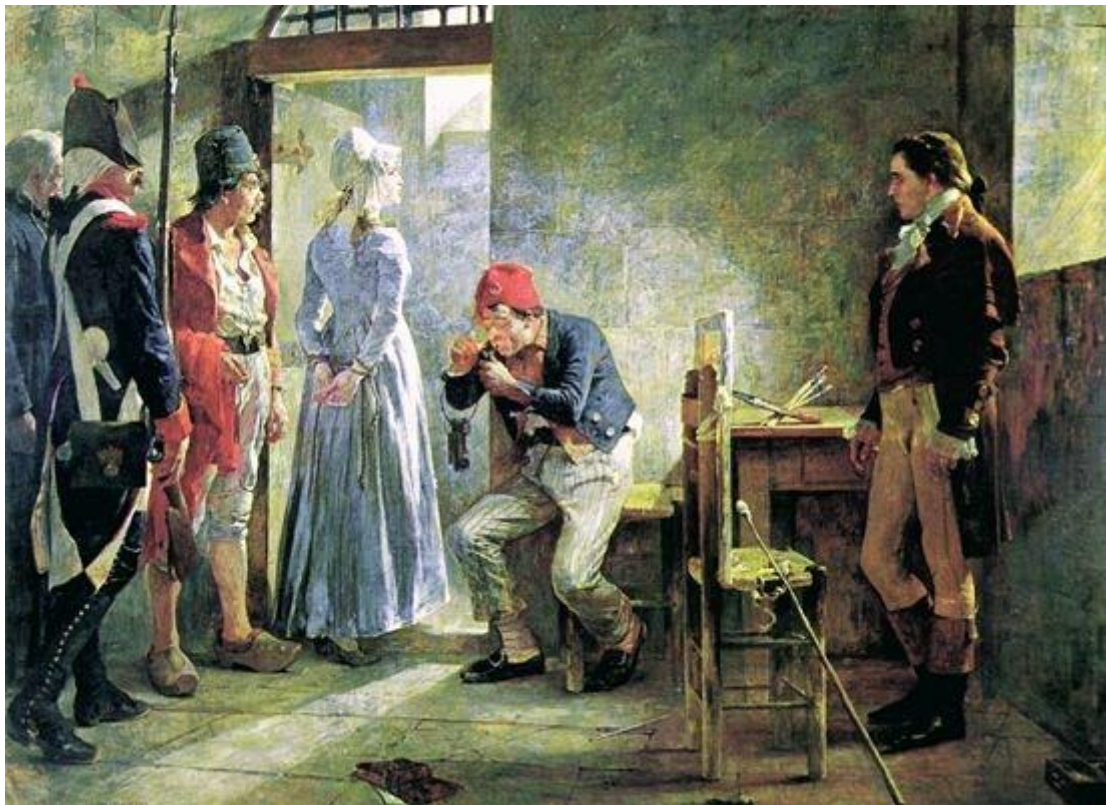

6. Triestest pärit Aron Ettore Schmitz (1861-1928) on mõnede kirjandusteadlaste arvates olnud modelliks James Joyce'i romaani „Ulysses” peategelase Leopold Bloomi loomisel. Joyce kohtus Schmitziga esmakordselt 1907.a, meestest said sõbrad ja teineteise loominguga austajad. Mis nime all tuntakse Schmitzi paremini? Eestlaste jaoks on tema teostest tuttavaim „Zeno südametunnistus”.

7. Detsembris 1941 arreteerisid sakslased Eesti poliitilise politsei ülema, kes oli olnud suvel Tartu Näituse tänava vangilaagri eriosakonna ülem. Sügisel oli pandud ta kõrgemale ametikohale. Juurdlus selgitas välja, et juhtides vaenlaste arreteerimist, oli mees vahistanud süütuid inimesi ja pressinud neilt välja valetunnistusi. Lisaks lasknud neid hukata ning omastanud ohvritele kuulunud väärisasju. Mees lasti hiljem sakslaste poolt maha. Poliitilise politsei juhiks määrati Ain-Ervin Mere. Kellest jutt?

8. Selle populaarse *show* loojaks oli Allen Funt, kes alustas sellega 1947.a raadios. Järgmisel aastal sai sellest telesaade ning seda toodetakse tänaseni. Allen Funt oli saatejuht aastakümneid, hiljem võttis *show* tootmise ja juhtimise üle tema poeg Peter. Saade on tuntud oma lõbususe ja ühe kindla laialtkasutatava fraasi kaudu. Lisaks on saatest tehtud paljudes riikides oma versioone. Mis saade?

9. Maalil talutatakse hukkamisele noort naist, kes 13. juulil 1793 tappis ühe tuntud isiku. Ta ise mõisteti kiirelt surma ja hukati 17. juulil. Kes on see daam?

10. Kelle loomingust pärineb see aaria?

11. Superkangelased on filmides reeglina üsna laitmatu käitumise ja eluviisiga. Selles osas on erandiks 2008.a kinodesse jõudnud film, kus nimiosaline omab küll üliinimlikke võimeid, ent on paras lakkekrants, kes ajal, kui on vaja maailma päästa, magab järjekordset peatäit välja. Aeg-ajalt juhtub ta siiski olema õigel ajal õiges kohas ning rakendab oma imelisi võimeid inimkonna hüvanguks. Mis nime kannab kangelane (filmis kehastas teda Will Smith)/ film? Nimikangelase nimi kattub ühe kuulsa džässmuusiku omaga.

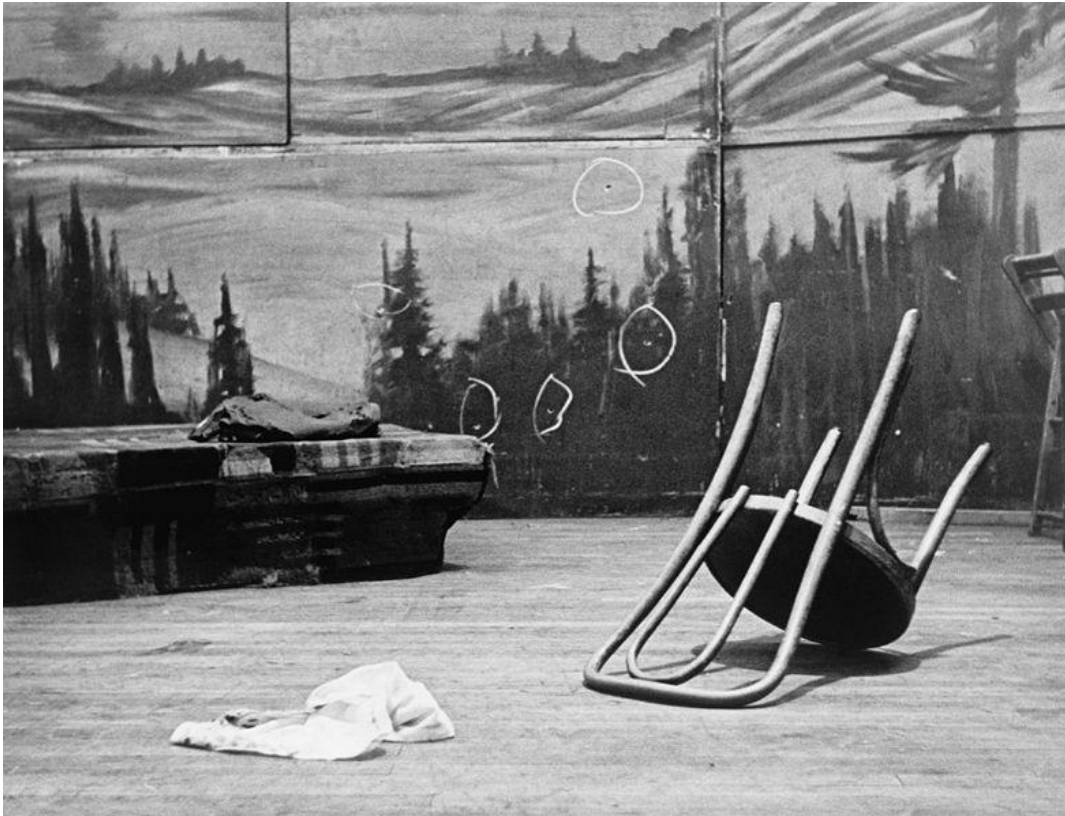
12. Küsitav telekanal alustas tööd 1992.a. Telekanalil on kaks peakorterit – üks paikneb Saksamaal Baden-Badenis, teine Prantsusmaal Strasbourgis. Telekanal peaks olema kõige kultuurilembeste inimeste lemmikute nimekirjas, kuna kava kuuluvad väärtfilmid, muusikasaated jpm. Mis kanal?

13. Sel aastal toimus Berliinis juba 75. korda maailma suurim põllumajandustoodete mess maailmas. Koos Saksamaaga osales 55 riiki, sealhulgas Eesti. Käesoleval aastal oli erinevaid eksponente u. 1500, kelle väljapanek laius rohkem kui 100 000 ruutmeetrit. Eesti väljapaneku eest hoolitseb juba aastaid Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. Mis nime kannab see mess?

14. USA idaranniku saartest on see suurim, kui mitte arvestada saari, mis on maismaaga tunneli või sillaga ühendatud. Massachusettsi osariigi alla kuuluval 231 km² suurusel saarel elab aastaringselt 15 000 asukat (suviti see arv mitmekordistub). Saare looduslik ilu ja rahulik elu on köitnud paljusid kuulsusi, kes seal puhkamas armastavad käia või kuuluvad lausa püriasukate hulka. Pikka nimekirja võib alata Quincy Jonesist ja jätkata perekond Clintonini ning Barack Obamani. Mis saar? Saare lähedal kukkus 1999.a alla John Kennedy juuniori juhitud eralennuk.

15. Mustanahalised iluuisutajad ei ole veel päris igapäevane nähtus, kuid on erandeid. 1990.a-tel oli üks populaarsemaid naisiluuisutajaid Prantsusmaa kodakondne (praeguseks on ta kolunud elama USAsse), kes oma sportlaskarjääri jooksul tuli viiekordseks Euroopa meistriks. Lisaks veel korra maailmameistriks ja kolmekordseks hõbemedalivõitjaks. Taliolümpial jäi tema parimaks 4.koht Lillehammeris. Efektsete kavade poolest tuntud prantslanna eriliseks leivanumbriks oli pildilgi nähtav tagurpidi salto. Kes?

16. 2010.a vabastati vanglast Thomas Hagan (tuntud ka kui Talmadge Hayer või Mujahid Halim), kes istus kinni tapmise eest. Koos Haganiga olid süüdi mõistetud Norman Butler (Muhammad Abdul Aziz) ja Thomas Johnson (Khalil Islam), kes vabastati vangist vastavalt 1985. ja 1987. a. Kelle tapmise eest mehed karistust kandsid? Juuresoleval pildil näete kuriteopaika.

17. Küsitav Eesti diplomaat (1897-1965) oli pärit Tartumaalt Kavilda vallast ning käis muuhulgas Puhja kihelkonnakoolis. Töötas Eestis kohtuministeeriumi ametnikuna, samuti vandeadvokaadina. 1935.a läks elama Austraaliasse, 1939.a tegi Välisministeerium asuda New Yorki konsuliks. 1940.a-st sai tema Washingtonis avatud Eesti saatkonna I sekretär. Oli koos Ernst Jaaksoniga üks peamisi lobbytöö tegijaid, et USA valitsus ei tunnustaks Eesti okupeerimist jm . Kes?

18. 8. jaanuaril 1977 toimus Moskva kahes kaupluses ja metros kolm plahvatust. Surma sai ametlikel andmetel 7 ja haavata 37 inimest. Terroriakti sooritajad tabati hiljem ning kolm meest lasti 1979.a maha. Mis rahvusest terroristidega oli tegu? Selle rahvuse tuntuim terrorirühmitus 1970.-1980.aastatel oli ASALA.

19. Teda peetakse 20. sajandi muusikalise avangardi isaks. Lisaks heliloomingule hinnatakse tema rolli muusikateoreetiku ja õpetajana. Ta kuulus koos mõne oma õpilasega nn Uus-Viini koolkonda. Tuntumatest õpilastest võib mainida Anton Webernit ja Alban Bergi. 1933. a kolis mees seoses Hitleri võimuletulekuga USA-sse. Kes? Eestis tegutseb aastast 1992 temanimeline ühing, mis korraldab erinevaid muusikaüritusi.

20. Esimene naisatleet, kes jooksis 100 m olümpiamängudel alla 11 sekundi, oli 1957. a Lousianas Shreveportis sündinud sportlane. 1976. a olümpial saavutas ta 100 m finaalis 5. koha, 1980.a Moskvast jäid tal võimalikud medalid võitmata boikoti tõttu. Vaatamata sellele tuli ta aastatel 1984-92 neljakordseks olümpiavõitjaks. Kes?

21. Kahe maailmasõja vahel eksisteeris poliitiline allianss, mida nimetati Väikeseks Antantiks. Peamiselt Ungari territoriaalsete nõudmiste tagasitõrjumiseks ja Habsburgide restauratsiooni ärahoidmiseks loodud liit formeerus 1920-21 ning pidas vastu kuni 1938.a-ni, mil lõplikult ja vaikselt häabus. Millised kolm riiki olid Väikese Antanti osalised? Kaks õiget – 1 punkt.

22. Augustis 1979 palus USAs poliitilist varjupaika Moskva Suure Teatri balletitantsija, kelle ärakargamisest tekkis suuremat sorti skandaal, millesse sekkusid ka mõlema riigi pead. Õigemini keerles kogu skandaal tema abikaasa priimabaleriin Ljudmilla Vlassova ümber, kes aga siiski otsustas kodumaale naasta. Mees jätkas USA-s edukat tantsijakarjääri ning seejärel proovis kätt ka filminäitlejana (näiteks kurjakuulutava saksa terroristi Karlina filmis „Visa hing“). Kes (1949-95)?

23. Hans-Joachim Bohlmann (1937-2009) oli tõenäoliselt maailma üks tuntumaid sarivandaale, kelle spetsialiteediks oli kunstiteoste ründamine. Aastatel 1977-2006 ründas ta kümneid kordi ja tekitas miljonitesse eurodesse ulatuvat kahju. Tuntuima rünnaku sooritas ta 20. aprillil 1988, päev pärast hullumajast vabanemist, kui ta võttis kaasa 2 liitrit väävelhapet ning siirdus Münchenis asuvasse Vanasse Pinakoteeki ning kallast happega üle ühe kunstiklassiku kolm maali: "Kristuse ristiltvõtmine", "Paumgartneri altar" ja "Ema Dolarosa". Kahju hinnati 35 miljonile eurole. Mees veetis suurema osa hilisemast elust küll hullumajas või vanglas, ent see ei takistanud teda veel ründamast. Kelle maalid Bohlmann 1988.a ära rikkus?

24. Selle Euroopa kolmandaks suurima elektrienergia tootja nimi tähendab eesti keeles langevat koske. Täielikult riigile kuuluv ettevõtte toodab 46 % energiast fossiilkütustest, 28 % tuumajaamades, 24 % hüdroelektrijaamades. Firmale kuulub 2 tuumajaama kodumaal ning kaks Saksamaal. Erinevaid muid elektrijaamu omatakse nii Poolas, Taanis kui ka Hollandis. 2009.a, pärast Hollandi energiafirma Nuoni ostmist, on ettevõttest saamas juhtiv tootja Euroopas. Samas on tegemist ühe suurima saastajaga. Mis ettevõtte?

25. 20.augustil 1991 Eesti taasiseseisvumist välja kuulutades Eesti Ülemnõukogus jätsid loomulikult hääletamata Eesti iseseisvumist mittetoetavad saadikud (loe: venelased ja venemeelsed), kuid 69 poolthääletanu hulgas ei olnud ka kaht "oma". Üks mees oli lihtsalt kadunud ja teine ei osalenud hääletusel. Kes? Mõlemad on Eesti Vabariigis pidanud vastutusrikkaid ameteid.

26. 2008.a esilinastus Cannes' i filmifestivali programmi raames režissöör Steve McQueen'i mängufilm „Hunger“, mis jutustab loo sellest, kuidas 1981.a algatasid rida iirlastest vange Belfasti lähisel paiknevas Maze'i vanglas näljastreigi taotlemaks endale poliitvangi staatust jm. õigusi. Loo keskmes olev mees valiti näljastreigi ajal Briti parlamendi alamkoja liikmeks. Ta suri vanglahaiglas pärast 66 päeva kestnud näljastreiki. Lisaks surid 5 kuu jooksul veel 9 tema mõttekaaslast. Kes?

27. Euroopas on mitu meresaart, mis on jagatud kahe riigi vahel. Suurim ja tuntum on Iirimaa, lisaks on veel Küpros ning paar pisikest saarekest, mis on Soome-Rootsi ühisvalduses. Ometi leiame Euroopast 445 km² meresaare, millest ühele omanikriigile kuulub 79 ja teisele 21 %. Mis saar (omanikriikide eest punkte ei saa!)?

28. Küsitav usuvool on tegutsenud Iraagi aladel juba islamieelsest ajast peale. Selle järgijate koguarvu hinnatakse enam kui poolele miljonile, kuid sajandeid kestnud tagakiusamine on liikumise õpetanud ennast varjama. Nende keskuseks on Mosuli linna ümbrus, enamik räägib kurmanji kurdi keelt, kuigi kurdideks ennast ei pea. Usuvool sisaldab zoroastriitlike ja kristlike kõrval ka sufistlike ja šiiitlike mõjusid, kuid mütoloogia poolest erinevad nad islamist selgelt. Nende sümboliks olevat paabulind-inglit Tawuse Melekit alias Shaytani peavad kristlased ja muslimid langenud ingli ehk saatana võrdkujuks ja seetõttu järgijaid saatanakummardajaiks. Nad ise nimetavad teda peainglik, kes taaslõi maailma. Mis usulahk?

29. Estonia laevahukk 1994.a nõudis elu sadadelt, sealhulgas oli kadunuks jäänute hulgas ka ühe Eesti linna linnapea Jaak Ott koos mitme sama linnavalitsuse ametniku ning ettevõtjaga. Kokku jäi kadunuks 15-liikmeline delegatsioon, mis oli suundumas sõpruslinna Landskronasse toimuvale messile. Mis linn oma linnapeast ja mitmetest teistest tippudest ilma jäi?

30. Kuuldav ansambel tekkis 1980.aastate lõpus tollal mõneks ajaks varjusurma vajunud Singer Vingeri kõrvale. Mitmed põhimehed on ansamblites samad, kuid laulab Singer Vingeri kitarrist Roald Jürlau. Ilmselt realiseeris mees ideid, mis ei sobinuks teise bändi stiili ja Volmeri laulumaneeridega. Enamiku bändi laulusõnadest on kirjutanud Villu Kangur. Mis ansambel?

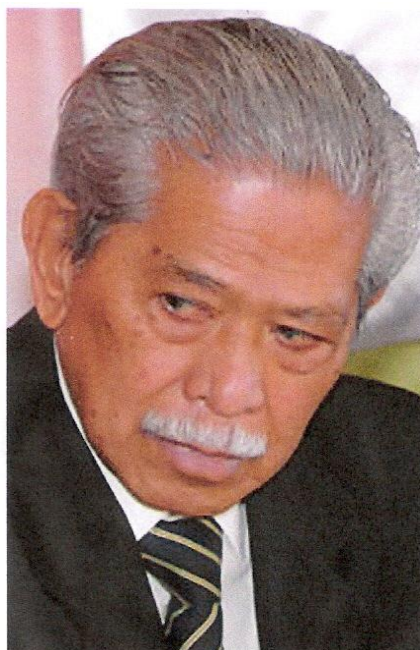
31. See on valge liha, kõrge valgu- ja madala rasvasisaldusega kala. Segatoiduline kala kasvab Kagu-Aasia subtroopilise kliimavöötme jõgedes, kus veetemperatuur püsib aastaringselt 22-26 °C juures. Suurimad kasvatused asuvad Vietnamis, Tais, Kambodžas ja Indoneesias. Tööstuses kala kaalutakse, roogitakse ja fileeritakse. Filee on õrna maitse ja peene tekstuuriga, luudeta, ilusa valge liha ning meeldiva värske lõhnaga kala, mis sarnaneb maitseomadustelt merikeelele. Sobib hästi suppide valmistamiseks, hautamiseks, pannil praadimiseks. Filee sobib hästi vokk-roogade valmistamiseks. Filee maitsestamiseks ja kaaslaseks sobivad sidrun, ingver, nuudlid, hiina kapsas ja *shiitake* seened. Meie poodides on seda kala saadaval peamiselt külmutatuna (filee või paneeritud filee). Mis kala?

32. Ta (sündinud 1952.a Hiina RV-s) oli Venemaa peaminister 1999.a, vahetult enne Vladimir Putinit. Jeltsin pihtis hiljem, et määratuks küsitava isiku enda järeltulijaks, kuid ei olnud rahul mehe suhtumisega Tšetšeenia sõtta. Peaministri ametist taandumise järel astus Jabloko liikmeks ning valiti Riigiduumasse. Tänapäeval on mees ametis Venemaa Kontrollikoja juhina. Kes?

33. 1981.a otsiti Itaalias Arezzos läbi vabamüürlaste salalooži suurmeistri kodu ning avastati looži liikmete nimekiri. Sinna kuulus üle 900 liikme, kelle hulgas oli 44 parlamendiliiget, 4 ministrit, 30 kindralit ning kõige krooniks paguluses elav troonipretendent Vittorio Emanuele. Lisaks leiti dokument, mis kavandas Itaaliale autoritaarsemat riigikorda ning uut majanduslikku ja poliitilist eliiti. Lisaks leiti kindlaid tõendeid looži liikmete seotusega erinevate hämarate tehingutega. 26. mail 1981 astus skandaali tõttu tagasi tollane peaminister Arnaldo Forlani. Kes oli see vabamüürlaste juht, kelle kodu selliseid saladusi sisaldas? Mees oli seotud ka Vatikani hämarate pangaafääride ning pankur Roberto Calvi surmaga.

34. 16. sajandi lõpus asusid jesuiidid selles tänapäeval sõltumatus riigis, mis tollal kuulus Peruu asekuningriigi alla, teostama omalaadset eksperimenti. Nad asutasid misjonikeskusi, millest kujunesid suured autonoomsed guaraniide tootmisasundused. Neid koheldi eurooplastega võrdsetena, neile tagati toimetulek, elamispind ja haridus. Jesuiitide teeneks on ka guaranii kirjakeele loomine. 18. sajandil elas neis asundustes $\frac{1}{3}$ riigi elanikest. Indiaanlased leidsid asundustes pelgupaiga orjuse eest. Hispaania kuninga käsil pandi asundused 1767.a kinni. Kus riigis selline sotsiaalne eksperiment aset leidis?

35. Küsitav filipiinlane (1927-2010) tuli 1950.-1960.aastatel kahel korral oma maa meistriks ning esindas riiki ka rahvusvahelisel areenil. 1982-95 oli ta sama ala rahvusvahelise alaliidu president. Vaatamata teatud vastuolulisele tegevusele ametis (nii mõnigi biograaf on teda nimetanud KGB agendiks), suutis ta alaliidu liikmeskonda 50 riigi võrra kasvatada. Kes?

36. Seda Hollandi botaanikut ja geneetikut (1848 – 1935) peetakse 1890. aastatel pärilikkuse seaduste taasavastajaks. Oma 1900.a avaldatud teadustöös ta Mendelit küll esialgu ei maininud, ent saksa teadlase Carl Corrensi kriitika järel parandas vea kiiresti. Mees rajas ka mutatsiooniteooria ning võttis kasutusele mutatsiooni mõiste. Kes?

37. Neid kahte neiu, kellel nimeks Sue Lyon ja Dominique Swain, ühendab legendaarne filmiroll, vastavalt aastast 1962 ja 1997. Milline roll/mis nime kannab nende mängitav tegelaskuju?

38. 7. mail 1999 tabasid viis USA lennukitelt heidetud pommi Belgradis (pool)kogemata ühe välisriigi saatkonda. Rünnakus hukkus 3 saatkonna töötajat. Kuigi USA võimud eesotsas president Clintoniga vabandasid sügavalt riigi ees, vallandus riigis USA-vastane propagandalaine ning meeleavaldused. Alles pärast mõneküsimisi võttis riik USA vabandused (koos ilmselt mõningase materiaalse hüvitisega) vastu. Millise riigiga USA-l suhted keeruliseks muutusid?

39. Tema musikaalsus oli pärit vanematelt – isa Jaan valmistas viiuleid ning oli nõutud pillimees külapidudel ja pulmades. Ema Annal oli hea lauluhääl. Pere viiest lapsest neli sai muusikuks. Õde Elsa õppis Peterburi konservatooriumis klaverit, olles hiljem Tallinnas klaveriõpetaja, õde Salme õppis Peterburi ja Budapesti konservatooriumis viiulit ning oli Tartus viiuliõpetaja, vend Ernst oli laulja ning töötas Tartus hääleseade õpetajana. Vend Aleksandrist sai tunnustatud skulptor, kuid ka tema tegutses mõnda aega muusikamehena. Kes eesti muusika suurkujudest oli pärit sedavõrd musikaalsest perest?

40. Maailma esimene naftaplatvormiõnnetus juhtus 6. juulil 1988, kui plahvatuses Põhjamere Suurbritannia sektoris sai surma 167 inimest. Mis nime kandis platvorm? Pildil nähtav sündmuse mälestamiseks püstitatud skulptuur paikneb Šotimaal Aberdeen.

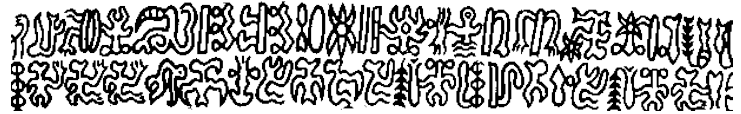
41. Kes on pildil olev USA kunstnik (1860-1961)? Pilti vaadates saab aru, miks on tal selline kunstnikunimi.

42. Kelle (suri 2004. a Pariisis) mausoleumi näete pildil?

43. Mis on selle Lihavõttesaarel kasutusel olnud kirjasüsteemi nimi?

44. Sellel aastal tähistas 90. sünnipäeva mees, keda tema järgijad peavad messiaks. Ühinemiskirik (Unification Church) asutaja on eelkõige tuntuks saanud massilaulatustega. Kes?

45. Mis nime kannab selle aasta aprillis Dakaris avatud megaskulptuur? Ametliku seisukoha järgi tähistab see Senegali sõltumatus 50. aastapäeva, kriitikute arvates on tegemist riigi presidendi edevusprojektiga.

46. Tavaliselt on riigid oma rahvuslilleks valinud looduses ja metsikult kasvava taime. Kazanlõki e. kazanlaki roos e. damaskuse roos on aga äädika-kibuvitsa ja muskus-kibuvitsa kuni 2,2 m kõrgune hübriid, mis on aretatud spetsiaalselt roosiõli tootmiseks. Ühe grammi õli saamiseks on vaja ainult (!) 1300 sellise roosi õit. Millise riigi rahvuslill on kazanlõki roos?

47. 2004.a raputas maailma aktsiaturge skandaal, kui üks suurkompanii ootamatult tunnistas, et nende reservide varud on umbes 20 % üle hinnatud. Investorid olid saanud pidevalt väärinformatsiooni ning firma aktsiate hinnad kukkusid järsult ja väärtus langes miljardite dollarite võrra. Kompanii vastu tõstatati ka sadadesse miljonitesse dollaritesse ulatuv kahjunõue. Kuigi majandusajakiri *The Economist* rääkis suurkontsernist avameelselt kui järgmisest Enronist, siis ometi õnnestus kompaniil ellu jääda. Tõsi küll, ametist vabastati tollane juht Philip Watts ning kompanii reorganiseeriti põhjalikult. Mis firma surmasuhu sattus? Eestis suurfirma oma kaubamärgi all müügipunkte enam ei oma, küll on firma toodang endiselt (peamiselt tanklates) saadaval.

48. Tegelikult on Venemaa korvpalliliiga olnud siiani võrdlemisi igav, sest igal kevadel kroonitakse järjekordselt meistriks Moskva CSKA. Armeelaste võitudejada on suutnud väärata vaid üks klubi, mis tuli meistriks 2001 ja 2002. Mis klubi on olnud müüdimurdjaks?

49. Kui Jamie Oliver on maailma kuulsaim meessoost telekokk, siis pildil olija pretendeerib samale tiitlile naiste hulgas. Kes?

50. Küsitav rockbänd alustas tegevust 1981.a San Franciscos. Mitmeid erinevaid stiile omavahel kombineeriv rockansambel jõudis tippu kümnendi lõpus, kui uueks lauljaks oli Mike Patton. Albumid *The Real Thing* (1989) ning *Angel Dust* (1992) olid tollal rockisõprade peaaegu kohustuslikus menüüs. 2009.a pärast rohkem kui 10 aastat kestnud loominguulist pausi koguneti taas ning eelmisel ja sel aastal on esinetud paljudes kohtades, eriti Euroopas. Pärast tuuri on plaan jätkata jällegi eraldi. Mis ansambel? Kuulete nende üht mõjukamat hitti.

51. Näete pildil Fidel Castrot koos oma mõttekaaslastega uitamas mägedes ajal, kui oli alustatud diktaator Batista vastast võitlust. Otsustava võitluse lähtekohaks sai mäestik, mille piirkond on kaardil tähistatud kastikesega. Kuuba suurima mäestiku kõrgeim tipp on (Pico) Turquino. Mäestik on ka üsna maavaraderohke - leidub vaske, mangaani, kroomi ja rauda. Mis mäestik on Kuuba ajalugu olulisel määral mõjutanud?

52. Tavaliselt on kõik soolad, millega me kokku puutume, tahkes olekus. Ühe tuntud metalli tetrakloriid on aga värvuseta vedelik, mis õhus „suitseb“ ja mida on kasutatud tehisdu tekitamiseks. Sama metalli disulfiid on aastasadu tuntud ja laialt kasutatav nn. kassikuld. Metall ise mürgine ei ole, mõned ühendid aga küll. Mis metall?

53. Müksomatoos on raske haigus, millesse loom haigestub kas kontakti järel teise loomaga (inimesega) või sääse-, kärbse- või puugihammustuse kaudu. Seetõttu on Eestis kõige sagedasem haigestumisperiood suve esimesel poolel. Haigusel on kaks vormi - akuutne ja krooniline. Haigus väljendub tavaliselt tursete tekkimises koonu, kõrvade ja päraku piirkonda, mis lähevad järjest hullemaks. Tugevamad loomad saavad terveks, nõrgemad surevad, kuna mingit efektiivset sellele koledale haigusele ei ole. Vaktsineeritud loomad reeglina ei haigestu. Milliste, ka Eestis tavaliste, loomade haigusega on tegemist?

54. Kuidas kutsuti mõisa kaotanud aadlikke ja teenistuseta jäänud ordurüütleid, kes Liivi sõja ajal koondusid salkadesse, tegutsedes iseseisvalt või mõne sõdiva poole teenistuses? Kõige olulisem episood sõjas oli neil mängida 13. veebruaril 1567, kui nad Poola vägede koosseisus mängisid tähtsat osa Rootsi vägede purustamises Ruunavere lahingus.

55. Ta oli lihtne (sünd. u. 1524) prantsuse talupoeg, kes juba 14-aastaselt abiellus talutüdruk Bertrande'iga. Kooselu oli lastetu 8 aastat, kuni sündis poeg. 1548.a mees kadus ootamatult, ilmselt seetõttu, et teda süüdistati isalt vilja varastamises. Ta oli kadunud aastaid, kuniks 1556.a ilmus välja mees, kes väitis end olevat küsitav. Ta hakkas elama „oma“ naisega ning silma viskama surnud isa pärandile. Sugulaste kahtlused süvenesid ning mees (tegelikult Arnaud du Tilh) anti kohtu alla. Tunnistajate tõendite (kuigi naine väitis, et tegemist on õige mehega) alusel mõisteti mees surma. Otsus kaevati edasi, ent ilmus koju õige mees ja petise saatus oli otsustatud. Ta poodi üles 1560.a. Mis oli selle teisikuloo peategelase nimi?

56. 20. sajandini oli selle kaslase Aasia alamliik levinud Araabiast Indiani. Kunagi rohkearvulise liigi viimane isend Indias lasti maha 1947.a. Sellega sai temast esimene imetaja India (kirjapandud) ajaloo, mis välja surnud mittelooduslikel põhjustel. Selle sajandi algul on tekkinud uus lootus – India soovis Iraanist saada looma kahte isendit, et neid uuesti loodusesse lasta (ning samuti neid kloonida). Kuivõrd Iraaniga pole veel kaubale saadud, siis on tekkinud uus plaan tuua Indiasse Aafrika alamliigi isendeid (5-10 aastat), kuna liigid ei ole geneetiliselt kardinaalselt erinevad. Millist loomaliiki üritab India uuesti loodusesse tagasi saata?

57. 474.a eKr panid Sürakuusa türann Hieron I ning Cumae türann Aristodemos jõud kokku ning purustasid Napoli lahes toimunud Cumae lahingus vastaste mereväe. Vastased kaotasid seetõttu kontrolli merel ning ka nende maismaalad kippusid teiste valdusesse vajuma. Katsed kreeklastele hiljem kätte tasuda ei kandnud samuti vilja. Kes olid Cumae lahingu kaotajateks?

58. Küsime enne Alijevite ajastu algust Aserbaidžaaani presidendiks olnud meest (1992-93). Ta oli esimene demokraatlikult valitud president riigi ajaloo. End avalikult läänemeelseks kuulutanud riigipea alustas reformidega ning samuti suhteliselt eduka pealetungiga Mägi-Karabahhias. Ebaõnnestus nii pealetung kui ka pingestusid suhted kaaskondlastega. Kui president kutsus keerulist poliitilist situatsiooni lahendama Heidar Alijevi, kasutas viimane 1993.a suvel tekkinud segast olukorda ära ning kõrvaldas senise juhi võimult. Ekspresident oli mõnda asüülis, seejärel mitu aastat opositsioonijuht kodumaal. Kes (1938-2000)?

59. Otepää paarismängus küsiti omaaegset meisterujajat Aivi Liivi, kes sai tulistamise tagajärjel 2001.a tõsiselt vigastada. Ilmselt ei olnud mõrvar tema jahil, vaid pigem üritas tulistaja tabada roolis istuvat abikaasat, kes töötas tollal turvafirma Falck Eesti sisejulgeoleku direktorina. Pikka aega miilitsa- ja politseijõududes töötanud mees sai kurikuulsaks eradetektivibüroo SIA kaudu. Kes ?

60. Küsitav Itaalia maakond on Lazio (Latiumi) maakonna läänenaaber. Tegemist on 2/3 ulatuses mägise piirkonnaga, sest seda läbivad kaks Apenniini ahelikku. 1/3 maakonnast on looduskaitse all, mis teeb sellest kõige kaitstuma regiooni terves Euroopas. Metsik ja kaunis loodus nii mägedes kui ka Aadria mere rannikul ongi maakonna peamised tõmbenumbrid. Suurim linn on sadamalinn Pescara, maakonnakeskus aga L'Aquila. Viimasest linnast ja maakonnast tervikuna on palju räägitud seoses 6. aprillil 2009 seda tabanud maavärinaga. Mis maakond?

61. Kui Michael Schumacher 1999.a Briti GP-l jalaluu murdis, oli kiiresti vaja leida talle asendaja. Selleks sai 1966.a sündinud mees, kes vormel-1 sarjas esindas mitmeid meeskondi (Tyrrell, Toyota, BAR, Arrows, Lotus, Sauber). Ferrarit esindades sai ta oma karjääri mõlemad poodiumikohad. Saksa GP-sõidult oleks tulnud kindlasti ka esikoht, kui tiimi korraldusel poleks ta mööda lasknud meeskonnakaaslast Eddie Irvine'i. Kes?

62. „Dallase“ ja „Dünastia“ kiiluvees tuli ekraanile teisigi samalaadseid seebi sarju. Üks selliseid oli 1981-90 telekanali CBS poolt toodetud „Falcon Crest“. 227-osalises seriaalis olid keskpunktis kahe jõuka California perekonna, Ghibertide ja Channingite, omavahelised keerulised suhted. Keskset tegelast, võimukat matriarhi Angela Channingit, kehastas endine proua Reagan ehk Jane Wyman. Kui „Dallases“ olid peategelased naftatöösturid, siis millega tegeles sellele seriaalile nime andnud firma Falcon Crest?

63. 1975. a tekkis maailmakaardile uus riik – Cabo Verde ehk Roheneemesaared. Mõne aasta jooksul pärast iseseisvumist oli päevakorras ühinemispiaan teise Aafrika riigiga. Oli ka põhjust, sest vabadusvõitluse ajal oli loodud mõlema riigi ühine Iseseisvuspartei (PAIGC). Lisaks sellele olid mõlema riigi lipud peaaegu identsed jne. 1980.a toimus aga teises riigis võimupööre ning jõukamal järjel olev Cabo Verde loobus ühinemispiaanist. Mis riigiga liitu plaaniti?

64. Pildil olev Tartu Ülikooli arstiteaduskonna füsioloogilise genoomika professor on teadaolevalt esimene eestlane, kelle genoomi nukleotiidne järjestus on määratud. Seda tehti Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli koostööprojekti raames maaülikooli soetatud uue põlvkonna genoomianalüsaatori häälestamise ning kontrollimise käigus. Lisaks on mees seotud juba mõnda käiva lehma kloonimise protsessiga. Kes (sünd. 1971)?

65. 22. jaanuaril 1901 suikus igavesele unele Suurbritannia kuninganna Victoria. Suureks austusavalduseks peeti monarhi silmade sulgemist. Victoria pojad loovutasid selle au mehele, kes oli lahkunud pojapoeg. Viimane sulgeski kadunukese silmad, kasutades selleks oma ainsat tervet kätt. Kes (1859-1941)?

66. Manchesteri ülikoolis kunstiajaloolaseks õppinud mees (sünd. 1970) esimene romaani omaenda kogemustest rändurina „The Beach“ (Paradiisirand, 1996) sai kiiresti bestselleriks ja kuulsust lisas Hollywoodis tehtud filmiversioon. Kuigi ta on avaldanud veel 2 romaani, on ta viimastel aastatel edukam stsenaariumide kirjutajana. Näiteks pärineb tema sulest ulmeõuduka "28 Days Later" käsikiri. Kes?

67. Uus-Guinea saare kasvult suurim maismaaelanik (inimesi ei arvesta!) on elusolend, kes võib kasvada 1,3-1,9 m kõrguseks ning kaaluda reeglina kuni 60 kg (emased on isastest oluliselt suuremad, raskeim teadaolev isend kaalus 83 kg). Vaatamata oma suurusele on tegemist äärmiselt kartliku olendiga, keda inimesed üsna harva kohtavad – oletatakse, et nende koguarv võiks olla 1500. Seetõttu on ka nende (tõenäoliselt erakliku) eluviisi kohta vähe teada. Elavad nad tihedas ja ligipääsmatus troopilises metsaaluses ning toituvad peamiselt puuviljadest. Neid elab ka Austraalias, ent seal nad suurimad loomulikult ei ole. Kellest jutt?

68. Tegelikult oli see mees (sünd. 1965) tavaline California pätt, kes 1989.a mõisteti röövi eest kaheks aastaks vangi. 2.märtsil 1991 läks ta koos paari kompanjoniga purjuspäi (ja ilmselt ka laksu all) kihutama. Politsei võttis pärast tagaajamist auto rajalt maha, arreteerimisel kummaliselt käitunud mees aga klohmiti politseinike poolt korralikult läbi. Asi olnuks korras, kui juhuslik pealtnägija poleks stseeni filminud. Avalikuks saanud lint ning osade politseinike õigeksmõistmine kohtus põhjustas Los Angeleses massirahutused, mille lõppedes oli 53 inimest surnud ja majanduslik kahju ca 1 miljard dollarit. Peksasaanu kasuks aga mõisteti välja 3,8 miljonit dollarit. Kes oli see tavaline pätt?

69. 2010. a jalgpalli MM lisas veel omalaadse rekordi. Nüüdsest on olemas mees, kes on jalgpalli MM-il mänginud kolme erineva riigi eest. Kes? 1978.a sündinud mees on muuhulgas Meistrite Liiga võitja ning kuuekordne Itaalia meister.

70. Kuuldava elektroonilist muusikat viljeleva duo moodustavad Torbjörn Brundtland ja Svein Berge. Eelmise aasta jooksul ilmus neilt kaks kiidetud kauamängivat *Junior* ja *Senior*. Mis ansambel?

71. See taim (*Symphoricarpos albus*) kasvab keskeltläbi meetri kõrguseks, kuigi on olemas ka kõrgemakasvulisi sorte. Munajad või elliptilised lehed on pealt tagasihoidlikku rohelist tooni, alt natuke hallikamad. Oktoobris saavad valmis viljad, umbes sentimeetrise läbimõõduga marjad. Need on botaanilises mõttes luuviljad nagu ploomid või kirsid, ainult igas "marjas" on kaks luuseemet. Vilju peetakse natuke mürgiseks. Euroopasse toodi taim umbes 200 aastat tagasi, üsna pea leidis ta tee ka meie mõisaparkidesse. Paljudes vanades parkides kasvab teda metsistunult praegugi. Mis taim?

72. Kuulus eurooplasest filmilavastaja alustas oma karjääri sama kõva tegija – prantslase Jean Renoir juures assistendina. Koostöös valmis kaks filmi: „Toni“ (1935) ja „Une partie de Champagne“ (1936). Väidetavalt sokutas tulevase meistri Renoir' juurde tööle nende ühine sõber Coco Chanel. Pärast lühikest tuuri Ameerikasse asusid mehed tööle oma kolmanda projekti „La Tosca“ kallal, ent selle katkestas II maailmasõda. Sama sõja ajal, 1942.a sai meister maha oma esimese filmiga (valmis James M. Caini „Postiljon helistab alati kaks korda“ ainetel, mida kohe uusrealismi meistriteoseks pidama hakati. Kes?

73. Küsitava kompanii asutas 1972.a Ikutaro Kakehashi ning kuigi on spekulieritud, et mees võttis enda firma nime ühe kuulsa kirjandusteose järgi, tegi ta seda tegelikult telefoniraamatut lapates. Tänapäevaks on firma üks juhtivaid muusikainstrumentide tootjaid. Mis firma?

74. See juudi päritolu ameerika helilooja lõi umbes 1500 publitseeritud laulu. Tema laul *Three Coins in the Fountain* (samanimelisest filmist) sai 1955 Oscari. Kümned tema muusikalid jõudsid Broadwayle, nimetagem *Gentlemen Prefer Blondes*, *Peter Paan*, *Gipsy*, *Hallelujah*, *Baby!*. Nii Estonias kui Vanemuises on etendunud *Sugar ehk Džässis ainult tüdrukud*. Kes?

75. Pildil olev sportlane on muuseas öelnud: „Kim Basinger võib olla ilusam kui mina, aga oda ta visata ei oska“. Kes?

76. Näete pilti raamatust „Ameerika linnud“, mille autoriks oli prantsuse päritolu Ameerika loodusloolane ja kunstnik (1785-1851). Tema raamat on 12 aasta pikkuse massiivse töö tulemus ning sisaldab sadu ülihäid pilte umbes 500 linnuliigi kohta. Raamatut on tänaseks päevaks vähe säilinud ning olemasolevate vabamüüki minevate eest küsitakse röögatut hinda. Sotheby's oksjonile mineva raamatu hinnaks arvatakse kujunevat rohkem kui 9 miljonit dollarit, mis teeb sellest maailma kalleima raamatu. Kes?

77. Leo Kunnas on ette võtnud ulmeromaanide triloogia, mille tegevus toimub tuhatkond aasta pärast meie aega planeedil nimega Gort Ashryn. Triloogia kaks ilmunud osa on fännide ja kriitikute poolt saanud valdavalt kiitvaid hinnanguid. Isamaalise mehena pole Kunnas peategelast päris välja mõelnud ega teinud selleks suvalist välismaalast, vaid selleks on ühe Vabadussõja kangelase kaheksas kloonitud teisik. Kelle teisiku Kunnas on tulevikku seiklema pannud?

78. 1967.a suvel hakkas kuivama Tšeljabinski oblastis asuv järv, kuhu aastaid oli lastud kohalikus keemiakombinaadis *Majak* tekkinud radioaktiivsed jäätmed. Tuul kandis radioaktiivset tolmu ligemale 2000 km kaugusele. Kannatada sai hinnanguliselt 40 000 inimest ning kümned asulad evakueeriti. Washingtonis asuv Worldwatch Institute on kuulutanud selle järve kõige (tuuma)saastunumaks paigaks planeedil Maa. Mis nime kannab see Uuralites asuv pisike järv?

79. Vancouveri taliolümpialt sai Norra oma 100. kuldmedali. Kes selle ajaloolise võidu võttis? Aega kulus tal selleks 40.52,8.

80. 1985.a tuli Coca Cola kompanii välja uue joogiga, millel polnud iseseisvat nime, mida ametlikult kutsuti „Coca Cola uueks maitseks“. Alles 1992. a sai jook endale ametlikuks nimeks Coca Cola II. Senist traditsioonilist maitset turustati nime all Coca Cola Classic. Tagantjärele peetakse suurkompanii sammu kavalaks turundusnipiks või suureks läbikukkumiseks. Kui uut maitset tarbijad hea meelega vastu ei võtnud, siis klassikalise maitse müük hakkas jõudsalt kasvama. Mis nime all (kaks ingliskeelset sõna) tundis avalikkus

Vastused

1. ETA (Euskadi Ta Askatasuna)
2. Leonardo da Vinci
3. Jacques Santer
4. Maarja Mitt
5. Shogi
6. Italo Svevo
7. Roland Lepik
8. „The Candid Camera“
9. Charlotte Corday (tapetuks oli Jean-Paul Marat)
10. Georg Friedrich Händel (ooperiks „Rinaldo“)
11. (John) Hancock
12. ARTE
13. Die Grüne Woche
14. Martha's Winery
15. Surya Bonaly
16. Malcolm X
17. Johannes Kaiv
18. Armeenlased
19. Arnold Schönberg
20. Evelyn Ashford
21. Jugoslaavia, Tšehhoslovakkia ja Rumeenia
22. Aleksander Godunov
23. Albrecht Dürer
24. Vattenfall
25. Jaak Allik, Kaido Kama
26. Bobby Sands
27. Usedom/Uznam
28. Jeziidid
29. Võru
30. Friday's Deal
31. Panga(ssius)
32. Sergei Stepašin
33. Licio Gelli
34. Paraguay
35. Florencio Campomanes, FIDE ekspresident
36. Hugo de Vries
37. Lolita
38. Hiina RV
39. Heino Eller
40. Piper Alpha
41. Grandma Moses
42. Yasser Arafat
43. Rongorongo
44. Sun Myung Moon (pastor Moon)
45. „Aafrika renessanss“
46. Bulgaaria
47. Shell
48. Permi Ural Great
49. Nigella Lawson
50. Faith No More
51. Sierra Maestra
52. Tina
53. Küülik (jänes)
54. Mõisamehed
55. Martin Guerre
56. Gepard
57. Etruskid
58. Abulfaz Elchibay
59. Veiko Kulla
60. Abruzzo maakond
61. Mika Salo
62. Veinitootmine
63. Guinea Bissau
64. Sulev Kõks
65. Saksa keiser Wilhelm II
66. Alex Garland
67. Kiiverkaasuar
68. Rodney King
69. Dejan Stankovic
70. Röyksopp
71. Lumimari
72. Luchino Visconti (debüütfilmiks „Osessione“)
73. Roland
74. Jule Styne (Julius Kerwin Stein)
75. Fatima Whitbread
76. John James Audubon
77. Anton Irv
78. Karatšai järv
79. Tora Berger
80. New Coke

Küsimuste 46, 52, 74 autoriks on Rein Ets